

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry
Kotkankatu 9
00510 Helsinki

2.12.2011

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry
Kotkankatu 9
00510 Helsinki

**Helsingin kaupunki,
Kirjaamo
Kaupunkisuunnitteluvirasto
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI**

Asia: Mielipide Kivinokan osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys (Helsy) ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ovat perehtyneet osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja lausuvat siitä yhteisenä mielipiteenään seuraavaa.

Kivinokan alueen arvosta ja merkityksestä

Kivinokka on osa Viikki-Vanhankaupunginlahden kansainvälisesti arvokasta luonto- ja virkistysaluekokonaisuutta. Kivinokalla on hyvin selkeä ja vakiintunut rooli Helsingin kaupunkirakenteessa ja alueen nykyistä luonnetta ja sen tarjoamia käyttömahdollisuuksia arvostetaan suuresti.

Yhdistykset pitävät Kivinokan osayleiskaavaa tarpeellisena. Kivinokkaa on kuluneina vuosikymmeninä monta kertaa harkittu rakennettavaksi. On jo korkea aika tehdä lopullinen kaavallinen päätös jättää alue rakentamatta ja noudattaa sitä jatkossa.

Kivinokka on monella tavalla ainutlaatuinen alue Helsingissä ja se on säilyttänyt perusluonteensa lähes muuttumattomana jo vuosikymmeniä. On monesta syystä perusteltua antaa alueelle kaavallinen asema, joka turvaa alueen perusluonteen säilymisen.

Tulevan kaavan on syytä olla säilyttävä ja turvaava. Tämä on sopusoinnussa myös Uudenmaan voimassaolevan maakuntakaavan kanssa, jossa alue on esitetty virkistysalueena. Mahdollinen "kehittäminen" tulee tapahtua jo rakennetuilla osilla vahvassa ja tasapainoisessa vuorovaikutuksessa aluetta käyttävien kanssa. Lisärakentaminen ei sovi alueelle. Sen sijaan alueen virkistyskäyttöä voidaan hallitusti kehittää, mutta yleiskaava ei välttämättä ole siihen oikea työväline.

Kivinokassa on arvokasta luontoa, kuten kaupunkisuunnitteluviraston www-sivuillakin jo todetaan. Etenkin koillisosassa sijaitseva "takametsä" on luonnoltaan erityisen arvokas, mutta eivät luontoarvot rajoitu pelkästään sinne. Mökkit on sijoitettu Kivinokkaan "luonnon ehdoilla", mikä tarkoittaa, että alkuperäistä luontoa ei ole systemaattisesti raivattu puutarhojen tieltä. Mökkielämä Kivinokassa on luonnonläheistä ja sellaisena sen tulee jatkua vastaisuudessakin. Siksi kaiken virkistyskäytönkin kehittämisen tulee olla riittävän pienimuotoista ja luontoa säilyttävää. Etenkään takametsän alueelle ei tule osoittaa muita toimintoja kuin luonnon kannalta kestävä määrä

luontopolkuja. Alueen nykyinen polkuverkosto on jo sinällään riittävä alueella retkeilevien tarpeisiin.

Muodostettavista vaihtoehtoista ja Kivinokan luontoarvoista asiallisia vaihtoehtoja määrittävinä reunaehtoina

Vaihtoehtojen luonnostelu kaavaprosessin alkuvaiheessa on hyvä käytäntö, jota toivomme Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston käyttävän jatkossa laajemminkin.

Laadittavien vaihtoehtojen tulee olla realistia, toteuttamiskelpoisia ja lainsäädännön (MRL, VAT) mukaisia. Vaihtoehtojen tulee myös olla voimassaolevan maakuntakaavan mukaisia. Muun muassa näistä syistä niihin ei tule sisällyttää sellaista vaihtoehtoa, jossa rakentamista ohjataan Kivinokan koillisosan vanhan arvometsän päälle. Kyseinen kohde on jo kaupungin itsensä toimesta arvioitu erittäin arvokkaaksi, mistä syystä se on sisällytetty kokonaisuudessaan (hieman yli 17 ha) Helsingin luonnonsuojeluohjelmaan 2008-2017.

Kyseisen ohjelman valmistumisen jälkeen näkemys alueen luontoarvoista on vain lisääntynyt. Kivinokan koillisosan vanhasta metsästä on vuonna 2011 havaittu mm. lisää uhanalaista lahottajasienilajistoa (Olli Manninen, kirjallinen tiedoksianto 7.11.2011). Alueelta havaittuihin lajeihin kuuluvat mm. alueellisesti uhanalaisiksi luokitellut rusokantokääpä (*Fomitopsis rosea*) ja pohjanrypykkä (*Phlebia centrifuga*) sekä silmälläpidettäviin lajeihin kuuluva heltta-aidaskääpä (*Gloeophyllum abietinum*). Näiden lisälajihavaintojen jälkeen metsää voidaan perustellusti pitää yhtenä Etelä-Helsingin alueen lajistollisesti arvokkaimmista vanhoista kuusivaltaisista metsistä.

Huomattavien ja moninaisten luontoarvojensa vuoksi Takametsä tulee osoittaa tulevissa vaihtoehtoissa SL-alueeksi.

Rannoilla ja vanhan metsän alueella on erityistä merkitystä myös lepakoille. Mökitetyllä alueella merenrannat ovat tärkeitä merenrantakasvillisuudelle ja linnustolle. Mökkien välisillä luontokaistaleilla elää myös kulttuurilajistoa. Ennen kaikkea mökkialueet ovat tärkeitä virkistykseen ja ihmisten luontosuhteen, takametsä näiden lisäksi myös opetuksen kannalta.

Muuta

Virkistysalueena Kivinokka on strategisesti tärkeässä paikassa lähellä kantakaupunkia ja valtavasti paisuvaa Kalasataman asuntoaluetta, jolloin se tarjoaa virkistysmahdollisuuksia suurelle ihmismäärälle, joka voi olla luonnon kulumisen välttämiseksi jo liiankin suuri. Siksi luontoalueita ei pidä nykyisestäään yhtään supistaa ja ulkoilupainetta tulee ohjata esimerkiksi asiantuntevasti suunniteltujen luontopolkujen avulla.

Kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei ole mainittu lainkaan kulttuuriympäristöön liittyviä selvityksiä. Näiltä osin selvityksiä lienee syytä täydentää.

Toivomme, että kaupunkisuunnitteluvirasto jatkossa omissa kaavatyössään tiedostaa nykyistä paremmin luonto- ja virkistysalueiden koko ajan kasvavan merkityksen ja arvon Helsingissä. Tämä koskee myös kaavoitukseen liittyviä yleisötalaisuuksia, joissa merkittävä osa osanottajista on jo lievästi kyllästynyt kuulemaan esityksiä pelkistä yhdyskuntarakentamisen tiivistämisen hyödyistä (mm. ilmastovaikutukset) ilman suhteuttamista niihin vaikutuksiin, joita luonto- ja virkistysalueiden pirstoutumisella ja vähenemisellä on esim. ulkoliikuntamahdollisuuksiin ja hyvään elinympäristöön. Tämän näkökulman vahvistamista vaikutusarvioinneissa ja itse kaavoissa

edellyttävät myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joissa korostetaan yhdyskuntarakenteen tiivistämisen rinnalla myös virkistysalueiden riittävyyttä ja virkistys- ja luontoalueiden kytkeytyneisyyden säilyttämistä.

Kivinokan rakentaminen ei ole ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta kovin perusteltua. Pääsyy tähän on se, että alueen etäisyys energiatehokkaan metron asemista on niin pitkä, että lisärakentaminen johtaisi vääjäämättä yksityisautoilun lisääntymiseen.

Ilmastonmuutoksen muut vaikutukset sen sijaan antavat perusteita Kivinokan nykyluonteen säilyttämiselle. Kivinokka on melko alavaa maata ja voi olla herkkä tulville. Merkittävä rakentaminen rantojen lähelle edellyttäisi enemmän korkeita rantoja kuin mitä Kivinokassa on.

Vanhankaupunginlahti on ongelmallisen saastunut merenlahti. Jos Kivinokka rakennetaan asuntoalueeksi, tämä uhkaa lahden tilaa entisestään. Nykyinen käyttö turvaa parhaiten luonnontilaiset rannat, joilla on merkitystä Vanhankaupunginlahden vedenlaadullekin.

Toivomme Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston lisäävän Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin kaavan virallisten osallisten listalle.

Sirkku Manninen
Puheenjohtaja
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys

Pertti Sundqvist
Varapuheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliiton
Uudenmaan piiri